

What is wrong with Islam?

کیوں جے اسمیں خٹے وچ ٹردے تے آں پرخٹے دے طور تے لڑدے نہیں۔ ایس لئی کہ ساڈی لڑائی دے ہتھیار جسمانی نہیں۔ بلکہ رب ولوں قادر آں کہ قلعبیاں نوں ڈھادیئے اسمیں تصور ان نوں ڈھادیندے آں۔ بلکہ اک چنگیائی نوں جیڑی رب دی پچھان دے خلاف کھلندی اے۔ تے اسمیں ہر اک دھن نوں قید کر کے مسیح دے تابع کر دیندے آں۔ اسمیں تیار آں کہ جدوں تہاڈی فرمانبرداری پوری ہووے تے اسمیں ہر طراں دی نافرمانی دا بدلہ لینے۔

نمبر 3- حق تصنیف 2003 جان ڈبلیو رونیئر پوسٹ آفس بکس نمبر 68 یونیکوئی

ٹینیسی 37692- جنوری فروری 1983

ای میل: tjtrinityfound@oal.com

ویب سائٹ: www.trinityfoundation.com

ٹیلی فون: 4237430199- فیکس- 4237432005

اسلام دے نال کیہ مسئلہ اے؟

رابرٹ ایل۔ ریمنڈ

(پڑھن والے نوں اس مضمون دا مطالعہ کرن توں پہلا متی 21:33-45، مرقس 12:1-12، لوقا 19:9-20:19 وچ یسوع بدکار تارکستان لان والے دی تمثیل نوں پڑنا چاہیدا اے۔) ”[اسی] [مسیحی] اے وی جان دے آں کہ خدا دا بیٹا آ گیا اے تے اُس نے سانوں سمجھ بخشی اے تا کہ اوس نوں جیڑی اصلی اے جانیں تے ایسی اُس وچ یعنی اوس دے بیٹے یسوع مسیح وچ اے اصلی خدا تے ہمیشہ دی زندگی ایہہ ای اے۔ بچو! اپنے آپ نوں بتاؤں توں بچا کے رکھو۔“ 1 یوحنا 5:20-21۔ کی مسلماناں نوں اس مضمون نوں پڑھنا چاہیدا اے پہلا میں اہناں دے ادا کریں توں اپنی داد دین دا اظہار کراں گا۔ تے میں چاہندا اوں کہ او جانن کہ میںوں اہناں نال پیار اے۔ میں اہناں نوں اعتبار دلانا اوں کہ میںوں شخصی طور تے اہناں دے نال اپنے والوں کوئی عداوت نہیں اے۔ بلکہ انج ایس لی کہ کیونکہ میں مسلم اُمت دے لی بہت عمیق دلاواں جس دے لئی میں ایس مضمون نوں لکھیا۔ دوسرا میں بڑے احترام دے نال اوناں نوں ترغیب دوانگاں کہ او اے ویکھن دے لئی جیڑی میں ایس لکھیں ڈیاواں سچ اے اُس دے لئی قرآن تے مسیحی الہیات تے تاریخ دی جانچ کرے۔ تے میں بڑے احترام دے نال اناں نال درخواست کراں گا کہ او اینوں تھیان نال، صلاحِ فکر دے طور تے، تے پوری توجہ نال پڑے۔ تے سارے اعتراف کرن والے مسیحیاں دے لئی جیڑی اس مضمون نوں پڑدے نہیں۔ میں اناں دے لئی اے کون گا کہ اناں دا صرف مسیحی ہون دا اعتراف کرن۔ اپنے وچ اس گل دی ضمانت نہی کہ او حاصل مسیحی نہیں۔ جیہناں دے پاپ معاف کردتے گے نہیں او آسمان دی طرف اپنی راہ تے نہیں۔ لہذا اوناں اینوں تھیان نال، صلاحِ فکر دے طور تے، تے پوری توجہ نال پڑنا چاہیدا جیڑی میں ایس لکھیدا اوں۔

اللہ دے نام تے پرکارگزاری کردے ہوئے مسلم مجاہدین دی طرف توں، 11 ستمبر 2001 تے ورلڈ ٹریڈ سنٹر دی تباہی دی وجہ توں یونائیٹڈ

اسٹیٹ آف امریکہ وچ مسیحیاں نوں اسلام دے بارے تے اس ملک وچ اس دے بڑھن دے بارے او جیناں سیکھ سکھدے سی سکھنا چاہیدا سی۔ اک مطالعاتی خطاب، مسجد امریکہ وچ: اک قومی شبیہ، جیڑی 26 اپریل 2001 وچ واشنگٹن، ڈی۔ سی وچ اسلامک ریلیشن کونسل دی طرفوں شائع ہوئی، جیٹی اے اگا ہی دیندی اے کہ اس مطالعہ دے ان دے لئی وقت امریکہ وچ

2,000,000 مسلمان 1209 مساجد وچ نماز دے لئی جان ڈے سی۔ اس تعداد دے بارے میرے لئی فکر دی گل اے نہہیں کہ اے تعداد بوت زیادہ اے لیکن اے حقیقت کہ اناں نے پچھلے چھ سالوں وچ تین سو فیصد تک اضافہ کیتا۔ واضح طور تے دکھا دے ہوے کہ اسلام امریکہ وچ پھوٹ ریا تے وادن ریا اے۔

ہون کجھ وقت دے لئی، میری اپنی نصیحت نوں لیندے ہوئے، تے خاص کر 11 ستمبر 2001 توں، میں اسلام دی ”مقدس کتاب“ قرآن و مطالعہ کر داریا، جیڑی 114 سورتاں (ابواب) تے تصنیف کیتی گئی۔ مسلمان قرآن نوں اللہ دے بے خطا کلام دے طور تے ویکھدے

نہیں۔ ہون اگر چہ مذہب اسلام تے کوئی قابل شناخت اختیار نہیں وائ مینوں یقین اے کہ میں ہوسکدا وائ، قرآن دی خوشدلی تے طرزِ بیاں دے علاوہ، اینوں سمجھن دے لئی اس دا بہت فہم دے مال مطالعہ کریوں۔

کجھ مسیحی ماندے ہوئے کہن گے، ”تے فیر کی؟ انیاں نوں وی دو جے کوکاں وانگراںیاں ماکاں وچ آ کے رین دا حق اے، کی انیاں نوں نہیں؟“ ٹھیک اے مگر مینوں اپنی وضاحت کرن دیوایسے لئی مسیحیاں نوں فکر ہوئی چاہیدی اے اگر اسلام امریکہ وچ غالب مذہب سی،

اگر چہ مسلمان جمعہ دے دن نماز کردے سن۔ تے مسلماناں دی شہریت توں بغیر کسے شک دے اس گل دے قاضے تے دستور مرتب کرنا سی۔ تے جمعہ وادن نمازی مقرر کرنا سی۔ امریکہ نوں مسلماناں دے جمعہ دے دن نماز کرنے۔ تے ہفتہ دے دن یہودیاں دے نماز کرنے۔ تے اتوار دے دن مسیحیاں دے نماز کرنے دے مال، ہفتہ دے چارواں واکم کرنا سی۔ یا فیر نمازی جمعہ وادن ہون سی تے یہودیاں تے مسیحیاں نوں نماز دے ایس اوقات دے لئی ایس دن نوں اک طرف رکھدیاں ہویاں بازنا سی۔ جیڑا مشرق وسطیٰ دے ہر مسلم ملک دا نمونہ اے۔ مزید برآں، موجودہ ذاتی حفاظت دے علاوہ، مسیحیاں نوں ممکنہ طور تے گھر جے بنان لئی بوہت مشکلاں دا سامنا کرنا پیندا سی، کھلے عام بائبل نوں خریدنے تے ایس دا مطالعہ کرن لئی، تے یو۔ ایس دے مسیحیاں دے فروغ لئی، خاص طور تے مسلماناں دے وچکار، اے کہ پہلی، اصلاحی آزادی نوں ختم ہون سی۔

تھامس کارلیس دا مطالعہ کتیا ہویا فیصلہ ایہہ سی کہ انگریزی وچ قرآن نوں پڑھنا ”اک مشقت واکم اے“ کیوں کہ اے ”اک ناگوار، پریشان کن گز پریشان، غیر مہذب، عدم مطابقت لاتنا ہی تکرار، لمبا چکر دار زینہ، دشوار، ناقابل برداشت بیوقوفانہ اے، مختصر اے کہ کجھ وی نہیں لیکن قرآن دے وسیلہ کوئی یورپین ایس فرض نوں ادا کر سکدا سی۔“ کارلیس دے مکمل اقتباس دے مسیحی کلیسیا، دی تاریخ نوں ویکھیے (ڈرمانس 1910- این۔ ڈی)۔ 180,6، جڈا مشورہ دیندا اے کہ قرآن دے اقتباسات دی شاعرانہ خوبصورتی یہودیت اے۔ اک ہی معاشرے دی، تے اک ہی ذہنیت رکھن والے لوکاں دے لئی اے۔ بائبل دنیادی کتاب اے۔ تے ایہہ زمین دی انتہا تک ثابت قدمی دے مال سفر کردی اے۔ جیڑی معاشرے دے سارے درجات تے ساریاں نسلاں دے لئی روحانی غذا نوں اٹھائے ہوئے نہیں، جڈو کہ قرآن مشرق وچ ہی رنیدا اے۔ تے ایہہ انیاں ساریاں لئی بے لذت اے جیڑے اک واری زندہ خدا دے سچے کلام دا مزہ چکھ چکے نہیں (181-182)

میں ایہہ وی سوچدا واکہ میں ایس بارے کسی شے نوں جاندا واکہ جیڑا کلام مقدس مسیحی تعلیم دے بارے سکھوندا اے، تے ساڈے قرآن دے مطالعہ کرنے سے ایہہ ساڈے تے عیاں اے ایہہ مسیحی عقیدہ دی تعلیمات دے بارے بگاڑ پیدا کردا اے۔ مسلمہ طور تے، اتہتھے قرآنی تعلیم وچ بوہت سارے ابہام اے، ایس مطلب دے بارے جدے لئی اتہتھے تک کہ اسلامی فلاسفر تکرار کردے نے، تے ایہہ ابہام ایس

بگاڑا سبب اے۔ لیکن، ساڈے مشورے وچ، کوئی وی جانن والا مشاہدہ نگار نتیجہ کڈ دا اے کہ محمد، قرآن دا لکھاری، مسیحیت دی پکی تعلیمات دے بارے علیل معلومات نوں رکھدا سی تے اس لئی بے خطا طور تے نیں ”لکھیا“ جدوں اوہنے قرآن ”لکھیا“ (دراصل اوس نے اپنے ”الہام“ دی گل کتبی، جدوں کہ اُونہ پڑھ سکدا سی تے نہ ای لکھ سکدا سی) جہڈا اوس نے مسیحی ایمان دے نظام دے بارے کیتا۔ ایس مضمون وچ ساڈا اردہ قرآن وچ بوہت سے تاریخی نقائص نوں پیش کردا نیں۔ نہ ہی میں محمدی تعلیم نال مخاطب ہوواں گا کہ خاوند اپنی نافرمان بیوی نوں مارے۔

(سورہ 4 ”عورت“، آیت 34)، یا اوس دا یقین کہ اُسے غیر ایمانداراں دے نال جنگ کرنی“ سی۔۔۔، اور اُونہاں دے نال بے درد سلوک کرنا سی“ (سورہ 66، ایتنا ہی حکم“، آیت 9 سورہ 8 جووی ویکھیے، ”جنگ دی لوٹ مار“، 13-17 آیات، سورہ 9 اصل وچ بے ایمان والوں دے خلاف دا اعلان اے) [”توبہ“، آیت 14]، یا یہودی تے مسیحی دی انتظار کردہ ابدی آگ تے اوس دا انجماد تے باغوں دی شہوت پرست جنت، جشن، تے جنسی خوشی جو مسلماناں دا انتظار کردی اے (سورہ 36)۔ بلکہ، میں صرف محمدی غلط بیانی تے جو اوس دے مانن والیاں لی ایس توں متعلق جو مسیحیاں دے بارے تثلیث دے طور تے اے اپنے بیانات نوں روک دوں گا قبل از آخر دے طور تے الہامی تاریخ وچ مسیح دے مقام بارے اوس دی غلط بیانی، اوس نوں اپنا نبوتی الزام حتمی سی، مسیح دے خدائی ہون لئی اوس دا انکار، اوس دے مصلوب ہونا تے مرداں وچوں زندہ ہونا تے اوس دا اہیہ انکار کہ خدا گناہ دی معافی لئی یسوع دے کفارہ دی قربانی دا تقاضا کردا اے آئیں ایس قرآنی تعلیمات تے تفصیل تے غور کریں دے آں۔

تثلیث کے طور پر خدا پر قرآنی تعلیم۔

میں ایس تے غور کریں دے ہوئے شروع کرنا چاہندا اوں کہ مسیحی چھ سو ورے پہلاں ای الہیاتی تاریخ دے لطف اندوز ہو چکے سی۔ تے پہلاں ای خدا دی الہیات دے وسیلہ محتاط خیال قائم کر چکے سی جیزے نام محمد (570 عیسوی وچ پیدا ہوئے) قرآن دے مصنف، نے تقریباً 610 عیسوی وچ اللہ توں حاصل کردہ اپنے الہام نوں لکھنا شروع کیتا۔ پہلی چار کونسلوں (نیسیا، کنسٹیٹینوپل، افسس، اور چالڈون) دی کوششاں نال، ابتدا میں کلیسیا دے ماہر، الہیات، جیزے بڑے تھیاں نال بائبل سن رے سی، اُناں نے تثلیث دے طور تے خدا دی کلیسیائی تعلیم تے کام لکیتا۔ تے اودی تعلیم یسوع دے دو فطری مجسم ہون تے سی۔ اس تعلیمات نوں، بعض اوقات فلسفی الہیاتی زبان وچ بیان کیتا گیا، جیزے بعض اوقات اک اوسط درجہ دے شخص دے لئی سمجھنا مشکل سی۔ اس صدیاں دے بعد اس دی تعلیم الہیات نوں قائم کرن دے معاملہ وچ کلیسیا نے وی اسی ضرورت طور تے دوسری صدی دے مسیحیت دے نشانات، تیسری صدی دی مظاہر پرستی دی اقسام، چوتھی صدی دے ارمینیم ازم تے پولینیم ازم دے غیر انجیلی نظریات توں دور پایا، تے پانچویں صدی دے نیسٹورینیم تے ایوینیئم۔ دے نظریات جیزے بنیادی طور تے اکھاں سی۔ اے اک طرح توں یا دو جی طرح اے خدا دے اک بیٹے دے اک سچے انسان وچ تبدیل ہون توں انکاری سی۔ اے غیر انجیلی بدعتیں، بہر کیف، ختم نہ ہوئے۔ جیوں اُناں نے روکیتا بلکہ اے مشرقی وسطہ دے کجھ علاقوں وچ پھیل دی ری، تے اناں بدعتاں وچ اک اے وی سی، خاص طور تے ارمینیم ازم، جیزے عرب تے مکہ وچ پھیلی جیہتے محمد پیدا ہویا

قرآن دے کجھ تاریخی خرابیاں دے لئی گلیںس ایل۔ آرچر، جے آرنوں ویکھیے، پرانے مہدائے دے تعارف واک معائنہ (موڈی 1994)، 549-552 پیٹھ
کلیئر سڈال، اسلام دا ذریعہ، جید اترجمہ۔ تے خلاصہ ولیم مویر (ٹی اینڈ ٹی، کلارک، این ڈی) اور عبد القادی نے کیبا، کی قرآن بے خطا ہے؟ (ویلاک، آسٹریا: امید دی روشنی، این
ڈی۔)

ال بخاری (محمد دے مقولوں دا مجموعہ)، ولیم 25:1 کیندا ہے: "اللہ تے اقدے رسول تے ایمان رکھن دے لئی مسلمان دے لئی بہترین عمل کی اے؟" جواب: "اللہ دی راہ
تے جہاد وچ حصہ لینا۔" پڑھن والیاں نوں "مسلمان دی اس دو جی غرض دا یسوع دے بیان کردہ دوسرے حکم دے سال موازنہ کرنا چاہیدا" ہے۔ پہلے توں بعد چیز اخدا دے اپنے
سارے دل مال پیار کرن دا تقاضہ کردا ہے، جینوں اپنے پڑوسی نوں اپنی مانند پیار کرنا ہے۔

اسلام سکھا دا ہے کہ جنت وچ ساریاں توں کم تر مسلمان وچ 72 کالی آنکھاں والیاں نوجوان کڑیاں (حوراں) توں لطف اندوز ہوئے گا۔ جیناں نوں خاص طور تے اناں دے
جنسی لطافت دے لئی بنایا گیا ہے، اُس دی جنسی لذت دا اے لحو ہزاراں وریاں لہاں ہو جاوے گا۔ تے اوس دی اے شہوت پرست لڑت دی قابلیت سوگنا ودی جاوے گی۔
سٹاف، اپنی تاریخ وچ، 159,6 وچ لکھدا ہے کہ برائے نام مسیحی چیز اچھ دے ویلے عرب وچ ریندا سی۔ اوزیا دہتر بوہت سارے بدعتی گروپاں چوں تعلق رکھدے سن۔ جیناں
نوں چوتھی تے پانچویں صدی وچ تعلیمی نزاع دے دوران رومی شہنشاہت توں بارکڈ دیتا گیا سی۔ "اسی لہختیا رنمین، سیلیسٹر، ایونٹس، نیستورین، ایونٹس، ہونوفیسٹر، مارٹیلیس تے
کارڈینس یا مریم دی عبادت کرن والیاں دی کھوج لان والیاں نوں پاندے نے۔۔۔۔۔ اے بوہت سطحی تے بگڑی ہوئی مسیحیت سی جیناں نے اوہاں صحرائی علاقوں وچ اپنے
کھر بناے۔۔۔۔۔"

آرتھوڈوکس ماہر الہیات دی طرف توں گناہ آلودہ طاقت دا استعمال جیڑی بدعتوں نوں مملکت توں بارکڈن دے لئی سی جیدا اے نتیجہ نکلیاں کہ اس وڈے تے زرخیز حصے وچ اسلام
نے جڑ پکڑ تے پروان چڑھا گیا۔

ہون قرآن دا محتاط طور تے کیتا گیا مطالعہ اس گل نوں عیاں کرے گا کہ محمد دے کول اس دی واضح پکڑ نیس سی۔ جیڑی کلام تے آرتھوڈوکس
ساتویں صدی عیسوی وچ تثلیث دے بارے سکھاری سی۔ او محض اناں آرائوں سن ریاسی جیناں کلیسیا دے راہنما ماہر الہیات دی طرف
توں روکیتا جا چکیا سی۔ جیدا کہ اٹھیس، سائرل آف الیگزینڈیا، تے اگستین۔

لہذا، تثلیث دے لئی اس دی لگاتار غلط بیانی صلاح دیتی اے کہ اس نے خام تثلیث پرستی دی لکیریاں دے نال تثلیث نوں قیاس کیتا، اک
بدعت دے طور تے جیدوں مسیحیت توں یکساں طور تے قطع تعلق کر دیتا گیا سی۔ سورۃ 4 وچ، "عورت" آیت 171، وچ قرآن بیان
کردا ہے کہ: "مسیحا، یسوع مریم دا بیٹا، مزید خدا [اللہ] دار رسول نیس سی۔۔۔ لہذا خدا [اللہ] تے اُس دے رسولاں تے ایمان رکھیں تے
ایدانہ بولوں۔

سورۃ 5 وچ، "دسترخوان" آیت 73 وچ محمد سکھدا ہے: "بے ایمان او اے جیڑا کیندا ہے: "خدا [اللہ] تین واک خدا ہے۔ خدا ہے
لیکن اک خدا۔" ظاہری طور تے محمد ایمان رکھدا سی کہ خدا دا بیٹا اے جینوں آسدا ہمسرہ معناسی (سورۃ 6، پالتو جانور، آیت 101) لیکن
"خدا دا کوئی ہمسرہ نیس" نہ ہی اُس دا کوئی بیٹا پیدا ہویا" (سورۃ 72 "جن" آیت 3)۔ فیر سورۃ 5، 116، آیت وچ، او سکھدا ہے کہ

مسیحی ایمان رکھدے نہیں۔ کہ خدا دا ”تین“ ہونا اللہ دا ترتیب کردہ اے، یسوع (جینوں اُس نے علیل معلومات توں مسیحیوں دے لئی غلط طور تے پرستش کروائی) تے اُس دی ماں مریم دی۔

ہون جیڑا کجھ آرٹھوڈوکس ماہر الہیات نے تثلیث دے طور تے خدا دے بارے ابتدائی صدیاں وچ کلیسیا دے معمولی کلام دی بے میل غلطیوں دی حمایت کیتی۔ اے محمد دے حصے دی غلطی اے تے اے مسیحی تعلیم دے لئی اُس دی نادانی نوں دکھندی اے۔ ایذا ہوسکدا اے کہ او فرقہ نوں جیڈا کولریڈینس کیا جاندا سیاس دے بارے جاندا، جینوں خاص طور تے اک خاتون نے بنایا، جیڑی چوتھی صدی دے عرب وچ واقع موجودی تے اس نے اپنی شرینی نوں پیش کر دے ہوئے مریم دی الہی عبادت نوں سرانجام دیتا سی۔ ایذا ہوسکدا اے کہ، اگر اس نے تعلیم نوں سنا ہوئے، اے کہ محمد دی سوچ نوں جس نے مذہبی حکومت دے طور تے مریم دی مسلمہ حقیقت نوں بیان کیتا اس منہوم دے

طرف اشارہ کر دے ہوئے کہ اہ خدائی سی۔ بلاشبہ، اے اصطلاح، ایذا کین دا ارادہ نہیں رکھدی سیکہ اتھے مریم دے بارے کجھ الہی سی، اس دے صرف یسوع دی مکمل خدائی دی حفاظت دا ارادہ سی۔

اسی طرح، محمد نے سادہ طرح نتیجہ اخذ کیتا کہ اگر مسیحی ایمان رکھتے نہیں کہ یسوع خدا دا بیٹا سی تو پھر اناں اے وی یقین کرنا سی کہ خداوند نوں الہی ہمراہ وی رکھنا سی تے اُس دی ماں الہی ہمراہ سی۔ لیکن اُس دے اس دعویٰ دے پیچھے جیڑی کوئی وی وجہ سی، او اے نتیجہ اخذ کرنے وچ غلطی تے سی کہ مسیحی مریم نوں تثلیث دی رکن دے طور تے دھیان وچ لایاں۔

جو کلیسیا نوں او دوں تے ہون سکھندی اے او اے کہ: اک زندہ تے سچے خدا دی غیر تقسیم شدہ واحدانیت ابدی طور تے تین اشخاص، خدا باپ، خدا بیٹا تے خدا روح القدس وچ وجود رکھدی اے، تے اے تین اک خدا نہیں، ایذا ہی جیڑا ہر قدرت تے جلال وچ مساوی اے (اتھے کلیسیائی عقائد نوں ویکھیے)۔ شاید اے تعریف مسلمانوں نوں مطمئن نہ کرے، لیکن اے کم از کم مقدس کلام دی بے خطا تعلیم نوں سنجیدگی نال لیندی اے، تے اے دُنیا نوں غلط بیانی نہیں کردی جیڑی مسیحیت نے مسیحی خدا دے بارے سکھایا، جینوں تثلیث دی تعلیم دے لئی قرآن دی غلط بیانی نہیں کیا جاسکدا سی۔

الہامی تاریخ وچ یسوع (دو جے نبیوں دے نال) دے ثانوی مقام تے قرآن دی تعلیم، جس وچ خود محمد بنیا دی مقام تے قبضہ کر ریا اے، اسلامی تقلید پسندی سکھاندی اے کہ یسوع، اگرچہ او اسرائیل دا مسیحا سی، اہ اسرائیل دے بوہت جے نبیوں وچ توں اک سی تے اے کہ خدا نے کدی اس دا ارادہ نہیں کیتا سی کہ یسوع دی مسیحیت اک عالمگیر مذہب بنے۔ اسلامی تقلید پسندی سکھاندی اے کہ محمد ہی صرف ایذا دانی سی جینوں خدا دی طرف توں پوری دُنیا دے لئی بھیجا گیا سی، تے صرف اسلام ہی اے جینوں خدا نے اک مذہب بنا دا ارادہ کیتا سی۔

محمد سورہ 3، ”عمران دا خاندان“، آیات 35-45 وچ مریم نوں، تے سورہ 66 وچ، ”امتنا ہی حکم“، آیت 12 وچ موسیٰ تے ہارون دے بہن، مریم دے نال الجھن پیدا کر دا ہوا دکھائی دیندا اے۔ اس الجھن دی وضاحت کرن دے لئی اسلامی دلائل توں ثابت کرن والاں دے لئی ساریاں کوششیاں غیر اطمینان بخش نہیں۔

الفینس، مد مقابل بدعتوں، 79 نون ویکھیے۔ بے شک، خدا دی ماں دے طور تے مریم دی توقیر، جیڑی ابتدا وچ شروع ہوئی، اہ ہون وی رومن کیتھولک تے آرٹھوڈکس الہیات وچ آج تک جاری رہی۔

بہر حال، جے کوئی قرآن و محتاط طور تے مطالعہ کر دے، اہ اے معلوم کرے گا کہ اے بوہت متضاد کیندے ہوئے وکھائی دیندا اے۔ اے اپنے آپ نوں اناں دے لئی عربی وچ لکھی جان والی کتاب دے طور تے پیش کردی اے جیڑے عربی بولدے سی (سورۃ 41، ”الہام دی بہتر تشریح“، آیت 3، تے سورۃ 42، ”مشاورت“، آیت 7)، تے اس دا بنیادی طور تے مکہ تے اس دے کول کول دے لئی ارادہ کیتا گیا سی (سورۃ 6، ”پالتو جانور“، آیت 93، تے سورۃ 42، ”مشاورت“، آیت 7)۔ آرٹھر جے۔ اربری یقیناً درست ہوندے ہوئے وکھائی

دیندا اے جیڑو اہ مشاہدہ کر دے کہ قرآن دا اسلام بنیادی طور تے اک عربی مذہب اے، جیڑے عرب دی ساتویں صدی دی تہذیب دا پرچھاوا پیش کر ریا اے۔ دو جی جانب، قرآن سورۃ 3:3 تے سورۃ 92:6 وچ بڑے پُر زور طریقے نال بیان کر دے کہ خدا نے ساری بنی نوع انسان دی راہنمائی تے روشنی دے لئی موسوی توریت تے مسیحی انجیل نوں آشکارہ کیتا۔

پر محمد نے یسوع دے نال اپنے تعلق دے بارے کی سکھایا؟ کی اس نے اپنے آپ نوں یسوع تے فضیلت دے طور تے نہیں ویکھیا؟ چھنگا، اے سچ اے کہ، سورۃ 61، ”جنگلی صف آرائی“، یا ”صف بندی“، آیت 6 دے مطابق، محمد بیان کر دے کہ یسوع نے سکھایا کہ ”اک رسول۔۔۔ میرے بادوں آوے گا جس دا ناں احمد [کی بنیسی دے نال محمد] اے۔ بلاشبہ، یسوع نے ایدا دی کوئی چیز نہیں سکھائی۔ اُس نے سکھایا کہ خدا روح القدس جینوں اُس نے مددگار کیا (پارا کلوٹس، یوحنا 14:16-17، 15:26، 16:7-8، 13-14)، جینوں اہ باپ دی طرف توں پھچیا کیا، اہ اس دے بعد آوے گا۔ تے اوس نے سکھایا کہ اے روح یاد دگار جیڑوں اوہ آوے گا تے اُنوں، یسوع مسیح نوں جلال بخشے گا۔ ظاہر اُ محمد، یا شاید اوس دی موت دے بعد قرآن دی تالیف کرنے والیاں نے یونانی لفظ پارا کلوٹس دی یونانی لفظ پریکلیٹس دے نال اُلجھن پیدا کر دیتی ہو جس دا مطلب ”شہرت“، ”تعریف“، اے، جیڑے دے لئی عربی نوں احمد (محمد) ہوناسی، تے اس دے نال اوس نے سکھایا کہ یسوع نے اکھایا کہا اوہ، محمد، خدا دے نبیاں چوں آخری اے تے اوس دے بعد کوئی نہ ہووے گا۔

بہر حال، اناجیل، انوں سوا ضح کردی نہیں کہ جیڑے یسوع نے سکھایا کہ اوس دی مکاشفائی تاریخ اُس وچ عروج تے پہنچدی اے تے اوس دے منتخب شاگرداں نے خدا دی الہامی سرگرمی نوں مکمل کیتا (2 تیمتھیس 3:16-17)۔ مثال دے طور تے، اوس دی بدکار تان کستان لگانے والاں دی تمثیل وچ، جیڑی متی 21:33-45، مرقس 12:1-12 اور لوقا 20:9-19 وچ پائی جاندی اے، اوس وچ یسوع اک زمین دے مالک دی کہانی دسد اے جس نے تھوڑے جے کساناں نوں اپنا تان کستان اجارہ داری تے دیتا تے فیر کسی دو جے مُلک چلا گیا۔ جیڑوں تان کستان دے پھل دی شکل وچ اُس دا حساب لین داویا آیا، اوس نے کرایہ داروں دے کول خادم پھچے، اوناں نے ہراک نوں مارا یا سنگسار کیا یا مار ڈالا۔ سارے بھیجے دے بعد اوس نے اپنا بیٹا، لوقا کیندا اے اپنا ”محبوب بیٹا“، مرقس کیندا اے، ”ہون اک (اور) پیارا بیٹا“ بھیجا اے کیندے ہوئے کہ: ”اوہ میرے بیٹے دی عزت کرے گا۔“ لیکن جیڑوں اجارہ داروں نے مالک دے بیٹے نوں ویکھیا، تے اوناں نے اکیاں: ”اے ہی وارث اے، آؤ، اسے قتل کریے تے اس دی میراث لالے۔“ اوناں نے ایدا ہی کیتا، اُس دے بدن

نوں تا کستان توں باہر سوٹ دیتا۔ جیدوں تا کستان داما لک آیا، اوس نے اجارہ داروں نوں برباد کر دیتا تے تا کستان نوں دو بے نوں دے دیتا۔ تمثیل دے لئی تشریح کرنے دے ارادے، جیدا ڈان دارسن لکھد اے، اوہ اس دے چہرے تے عیاں نیں۔ تا کستان داما لک خدا باپ اے، تا کستان اسرائیل اے (یسعیاہ 7:5)، کسان قسم دے راہنما نیں، خادم نبی نیں (متی 23:37)، تے بیٹا خود یسوع اے۔ تمثیل دی مرکزی تعلیم واضح اے، جیدا بلاشبہ اے اوس دے اصل سنن والیاں دے لئی سی (متی 21:45) پُرانے عہد نامے دے اوقات وچ قوم اسرائیل دے لئی بار بار بھیجے گئے اپنے خادم انبیاء دے بعد تے اوس دے راہنماوں نال اس بے یقینی دے گناہ توں پیچھے اوس دے وال لیان دے لئی، اُنوناں نوں روکیا، ایذا برداشت کیتا، تے اکثر مارے جانا سی، خدا جیڑ اسرائیل داما لک اے، اوس نے یسوع نوں پھچیا۔ اک مرتبہ فیر اس توں متعلقہ مناسب آیات نوں سنیے:

متی 37:21: ”فیر ساریاں توں آخروچ اوس نے اپنے بیٹے نوں کیلیا۔“

مرقس 6:12: ”۔۔ ہون اک باقی سی جیڑ اوس داپیارا بیٹا سی اوس نے آخر اُنوں اناں دے کول بھیجیا۔“

یسوع وچ، جینوں خدا آخروچ رکھداسی (متی 21:37)، پیسڑوں، مرقس 12:6: ”پچاٹن“ نے اپنے پیارے بیٹے نوں پھچیا، اے کہ، اوس نے اپنے واحد تے اکلوتے ”بیٹے نوں پھچیا، جینوں اُسے طرح رد کیتا گیا سی۔ اپنی خدمت دے اختتام تے یسوع اپنی تعلیم توں اے واضح کر دالے کہ کساناں نے اُسے نوں رد کیتا، غیر مشابہ طور تے جس طرح اوس توں پہلوں نوں رد کیتا گیا، جینوں ناہی خدا دے حصے تے اک منحرف قوم دے نال بے وارث دے طور تے مسلسل برتاؤ کیتا گیا تے نہ ہی سیاسی مذہبی انتظامیہ وچ کوئی تبدیلی واقع ہوئی۔

آرتھر جے۔ آرمی، شرق وسطی وچ مذہب (کیمبرج یونیورسٹی پریس، 1970)، 7۔ اے۔ ڈی۔ کارسن، تشریحی بائبل تبصرہ وچ متی (زونڈروان، 1984)، 451۔

بلکہ، اُنوں رد کرن دے لئی، اُس نے سکھیا، کہ اوہ مذہبی حکمرانی نوں مکمل طور تے تہہ وبالا کر دے گا، تے اوس دے بعد اک نئی ساخت دی بنیاد پاوے گا جس وچ بیٹا حمایت تے ساریاں توں اعلیٰ عزت حاصل کرے گا۔“ (متی 21:42-43، مرقس 9:12، لوقا 20:16)۔ خدا دے الہامی نظم و نسق وچ بیٹے دابلند و بالا معیار موسوی جائیداد دے انجام توں صاف ظاہر اے جس دا اوما لک اے۔ متی دے ”آخری“ توں مرقس کہند اے کہ، ”اُس دے کول کوئی وجہ نہیں“ تے ”آخری“ وی۔ اے واضح اے کہ یسوع اپنے آپ نوں آخری دے طور۔ آخری اپنی دے طور تے پیش کر دالے، جس دے بھیجے جان دے بعد کوئی نہیں آسکد اتے کجھ نہیں ہو سکد۔ تا کستان دے مالک دے کول، خدا دے بیٹے دی مانند مزید ذرا لے نہیں سی، خدا دا بیٹا ہی خداوند دا قابل فہم پیغام رساں اے۔ عبرانیاں دا مصنف اس خیال ہی دی گونج پیدا کر دالے جیدوں اوہ بیان کر دالے کہ:

”اگلے زمانہ وچ خدا نے باپ دادا توں حصہ بہ حصہ تے طرح بہ طرح نبیاں دی معرفت کلام کر کے۔ اس زمانہ دے آخروچ اسی نال بیٹے دی معرفت کلام کیتا جینوں اوس نے ساریاں چیزاں دا وارث ٹھہرایا تے جس دے وسیلہ نال اوس نے عالم وی پیدا کیتے۔۔۔۔۔ [اور] کیونکہ جیڑ اکلام فرشتوں دی معرفت فرمایا گیا سی جیدوہ قائم ریاتے ہر قصور تے نافرمانی دا ٹھیک ٹھیک بدلہ ملایا۔ تے اپنی وڈی نجات توں

غافل رہ کے سانوں کیونکر بیچ سکدے نہیں؟ جسدِ ابیان پہلے خداوند دے وسیلہ نال ہو یا تے سُننے والیاں نال سانوں پایہ ثبوت نوں پہنچا۔“ [عبرانیوں 1:1-2، 2:2-3]۔

واضح طور تے عبرانیوں والکھاری سکھند اے کہ، یسوع دے نال، یسوع مسیح وچ خدا دے کام دا انجام اے۔ دو ناں یسوع دی تعلیم تے سارے نوے عہد نامے دی تعلیم واضح طور تے محمد دے دعویٰ دے منہ وچ پرواز کردی اے کہ یسوع نے سکھایا کہ ”احمد نامی رسول“ میرے بعد آوے گا۔ اسی یسوع دی تعلیم محمد دے نال اوس دے نال امید جھگڑے تے وی قائم ہوندی اے، کیونکہ جیدوں محمد بیان کردا اے، جینوں اوہ بوہت جے مقامات تے کردا اے، کہ یسوع اک سچا نبی سی،

تے اس الجھاؤ دا اے مطلب اے کہ جیدوں یسوع نے سکھایا جیڑا اوس نے اپنے آخری ہون دے بارے اس تمثیل وچ سکھایا، تے محمد دے آخری تے عظیم نبی ہون دے دعویٰ نوں اس اک دی تعلیم توں رو کر دیتا گیا جس دے لئی محمد بیان کرتا اے کہ اے سچا نبی سی۔ لہذا اپنے آپ نوں ”خاتم الانبیاء“ بنا دے ہوئے، اے کہ، نبیاں وچوں آخری تے عظیم تر، جیڑا اوہ سورۃ 33 وچ کردا اے، ”شریک کار قبیلے“ 40 آیت وچ محمد خدا دے الہامی پروگرام وچ مسیح دے تعلیمات دے بارے اوس دے یکتا تے آخری ہون نوں غلط بیان کردا اے تے اس طرح اپنے آپ نوں اک جھوٹا نبی ہون دے طور تے دکھند اے۔

یسوع دی خدائی بارے قرآنی تعلیم۔

قرآن، اے سچ اے، اے تصدیق کردا اے کہ یسوع یہودی مسیحا سی تے خدا دا سچا نبی سی، کہ اوہ کنواری نال پیدا ہو یا تے اوس نے بہت جے معجزات دکھائے۔ اسے لئی، مسلمان آج ایمان رکھدے نیں، کیونکہ قرآن یسوع دے بارے ان سچی تے موزوں چیزاں نوں سکھند اے، لہذا مسیحاں نوں مسیحیت دے نال دوستی دے لئی اناں دی تعریف تے عزت کرنی چاہیدی۔ لیکن قرآن سورۃ 5، ”دستر خوان“ 17 تے 72 آیت وچ اے وی سکھند اے کہ، اے بے ایمان نیں جیڑے کیندے نیں کہ یسوع خدا اے۔ تے 116 آیت وچ قرآن سکھند اے کہ یسوع نے انکار کیتا کہ اوہ خدائی سی:

فیر خداوند کیند اے: ”یسوع، مریم دے بیٹے، کی تُو نے کدی انسان نوں ایدا کھلایا کہ: ”میری نماز کر۔۔۔ جیڑا خدا دے کول اے؟““ تانوں جلال ملے،“ اوہ جواب دیندا اے، ”میں ایسا کوئی دعویٰ نہیں کر سکدا جس دا میںوں حق نیں۔ اگر میں نے کدی ایدا کھلایا ہوئے، تے یقیناً اسے جانتا۔“ [سورۃ 5:75 نوں وی دیکھیے۔]

ہون اک لمحے دے لئی میرے نال استھہ سوچے۔ فرض کیجیے اک قوم دا ایلچی دو جی قوم دے کول جاندا اے، اس دے راہنماواں نوں اپنا صداقت نامہ پیش کردا اے، تے اے راہنماواں جو اب وچ کیندے نیں: ”ایسی تو انوں بوہت پسند کردے و، اتسی بوہت چھنگے انسان اہ، تم مہربان ہو، تے تھاڈی تقاریر بہت روحانی نیں۔ لیکن ہم سادہ آپ دا یقین نہیں کردے جو تسی کیندے اہ کہ آپ نیں، تے اس لئی ہم آپ نوں اس منصب وچ قبول نہیں کر سکدے جس دا دعویٰ آپ کردے ہوئے آئے نیں۔“ کی کوئی ایدا اوناں راہنماواں نوں اکھے گا جیناں نے درحقیقت ایدا ایلچی نوں پایا؟ اسے طرح، جیڑو تک کوئی یسوع نوں اس طرح قبول نہیں کردا جیسا ہون دا اہ دعویٰ کردا اے، تے

اس منصب وچ جس دا دعویٰ کردے ہوئے اہ آندا اے، اوس نے دراصل یسوع نوں بالکل قبول نہیں کیتا، اس توں قطع نظر کہ اہ اوس بارے کینی چھنگلیاں چیزیں کیندا اے۔ اس بارے بوہت صاف گوہندے ہوئے، یسوع اناں ساریاں بوسوں توں خوش آمد نہیں ہوندا جیڑا اے غیر زندگی بخش لوک اوس دی طرف سوئدے نہیں، اگر اُسے ویلے اہ اوس دے خدائی دعووں تے نجات دہندہ دے دعویٰ دا انکار کردے یا اینوں جھوٹا کیندے نہیں۔

گر ہرڈس ووس، یسوع دا خود عیاں کرنے والا (پریسباٹرین تے ریفارمڈ [1926] 1978)، 162۔

اے ایداوا مقام اے جس وچ ساڈے مسلمان دوست درحقیقت اپنے آپ نوں یسوع دے بارے نامکمل فہرست وچ پاتے نہیں۔ اناں نے درحقیقت اُنوں قبول نہیں کیتا ان سچی چیزوں توں قطع نظر جیڑا اہ اُس بارے کیندے نہیں۔

ہون یسوع دی خود آگاہی موضوع اے جس تے مینوں اپنی پیشہ وارانہ زندگی دی قابل قیاس قیمت نوں صرف کرنا اے۔ میں نے اتھے تک کہ اس بارے خاص طور تے اک کتاب نوں لکھیا (میرا یسوع، الہی مسیحا نوں ویکھیے: بائبل دی گواہی)۔ تے میں غیر مشروط طور تے بیان کرنگا، جس دی بنیاد چارانا جیل دی تعلیم ایسے اے، یسوع نے درحقیقت ایمان رکھیا کہ اہ خدا دا مجسم بیٹا سی، خدا دا دوہ شخص، تے اس طرح اوس نے ایداہی دو جیاں نوں ایمان رکھن دے لئی سکھیا۔

مثال دے طور تے، میرے نال اوانان لگان دار کساناں دی تمثیل تے غور کیریے جینوں میں نے پہلاں پڑھا سی۔ اے بوہت زیادہ یسوع دی اپنی خدائی سمجھ داسکھی پر چھاوا سی جینو اسی اوس دی کہانی دی تفصیل وچ پاندے نہیں۔ اس بیٹا ہون دی خوبی وچ، یسوع خدا دے نال اوچی ترین تے قریب ترین قانونی حیثیت دی بجائے بلند تر عظمت تے قریبی تعلق دی ملکیت دا دعویٰ کردا اے جینوں پُرانے عہد نامے دے سارے انبیاء مذہبی حکومت تے قابض سی۔ اس دی نشاندہی محض اُس دے خطاب ”بیٹے“ دے وسیلہ نال نہیں کیتی گئی، بلکہ بوہت زیادہ اس محرک خیال لفظ ”پیارا“ دے وسیلہ نال وی اے جینوں اہ خطاب ”بیٹے“ دے نال جوڑ دا اے اپنے لئی اے دونوں الفاظ نوں اوس غیر موزوں لفظ ”خادموں“ دے خلاف لاگو کردے ہوئے کہے اہ اے ساریاں نوں بیان کرنے دے لئی استعمال کردا اے جیڑا اوس دے سامنے توں چلے گئے سی۔

اے نقطہ، کہ یسوع اپنے آپ نوں خدا دے پیارے بیٹے دے طور تے پیش کردا اے تے اوناں ساریاں تے وارثا اے جیڑا اُس دے سامنے توں چلے گئے سی جیڑا صرف خادم سی، اہ ”مسیحائی“ یا باضابطہ بیٹا ہون دا جواب نہیں دے سکدا سی، جیڑا کجھ تنقیدی فلاسفر یہ ایمان رکھین گے۔ اے دو حقیقتوں نال واضح ہوندا اے:

پہلی، یسوع تمثیل وچ اپنے آپ نوں اپنے مشن توں پہلے خدا دا پیارا بیٹا ہون دے طور تے پیش کردا اے۔

دو جے، اہ اپنے آپ نوں خدا دا ”پیارا بیٹا“ ہون دے طور تے پیش کردا اے خواہ اُسے بھیجا گیا یا نہیں! اے ایسے کہنا اے کہ، اوس دا بھیجا جانا اوس دی مقبوضہ مسیحیت دا عکس پیش کردا اے، لیکن اوس دے مسیحی پن دے ممتاز کرن دا خداوندی طرف توں اک ایدا بھیجنے دی ضرورت باقاعدگی نال لایا گیا سی جیڑی بوہت عظیم تے محبوب سی جینوں تا کستان دا مالک سفیر دے طور تے بھیج سکدا سی۔ اسی لئی، یسوع دا

بیٹا ہونا، اوس دے مسیحائی کام دے بعد وجود رکھدا اے تے اے اوس دے کام (مشن) دا نتیجہ نہیں سی۔ تے کیونکہ اہ اپنے آپ نوں، مالک دے محبوب بیٹے دے طور تے پیش کردا اے، تے تمثیل دے اناں تین سرگشت دا ”وارث“ وی، اس دا مطلب اے کہ اوس دا بیٹا ہونا اوس دے مسیحائی پن نچلی سطح اے۔

فیر اس تمثیل وچ باپ دے نال اوس دے ”پیارا بیٹا“ ہون دے حروف دے طور تے پہلے توں ابدی وجود دی اس تمثیل وچ یسوع دی جانب توں اس مضبوط صلاح توں علیحدگی ناممکن اے۔ اتھے تاریخ وچ اوس دے مسیحا ہونے دے بعد باپ دے نال اوس دے ابدی تے الہی ہونے دی تصدیق اے۔ تاہم یسوع دی تمثیل وچ ”پیارا بیٹا“ اک خود ساختہ فوٹو اے جیدے وچ کوئی وسیع طور تے واجبیت دے نال آکھدا اے کہ اے واضح طور تے الہی اے۔

فیر اید اکنہا کہ محمد نے اک واری فیر یسوع دی تعلیم نوں غلط بیان کیتا تے اک وری فیر تاریخی مسیحی تعلیم نوں غلط بیان کیتا جیدو اوس نے یسوع دے، خدا ہون توں نکار کیتا جیز اظاہر انا دانستہ طور تے بدعتی آرائین دی تعلیم دے اوتے تھیلیسی جنڈو عرب وچ پھیلا یا گیا سی۔ او ظاہری طور تے اس توں آگاہ نہیں سی کہ کلیسیا نے 325 عیسوی وچ جیسیا، وچ پہلی اکیومنسل کونسل تے آرائین ازم تے ضبطی دا حکم دیتا سی۔

یسوع دے مصلوب ہون تے مُردوں وچوں زندہ ہون دے بارے قرآن دی تعلیم۔

بدکار کساناں دے بارے اپنی کہانی وچ، یسوع نے نبوتی طور تے سکھیا کہ قوم دے راہنماواں نے اُونوں، بیٹے نوں، مار ڈالا، تے اپنی کہانی وچ اوس نے اپنے اصل جانچ کرن والیاں نوں سکھایا کہ اہ جلال دے لئی مُردوں وچوں زندہ کیتا جائے گا تے سارے بنی نوع انسان دا مقدر اوس دے نال تعلق رکھن توں بدل جائے گا (متی 21: 42، مرقس 12: 10-11، لوقا 20: 17-18)۔ تاریخ دی دو تصدیق شدہ حقیقتیں اوس دا مصلوب ہونا تے مُردوں وچوں زندہ ہونا اے۔ لیکن انساناں دی اس تعلیم بارے محمد کی کہندے اے جینوں اہ دو جی جگہ ”سچے نبی“ دے طور تے بیان کردا اے؟

گر ہرڈس ووس نوں دیکھیے، یسوع دا خود عیاں کرنے والا، 161-163

ووس، یسوع دا خود عیاں کرنے والا، 162-163

اچھا، سورۃ 4 ”عورت“ آیت 157 وچ محمد انکار کردا اے کہ یسوع مصلوب کی کیتا گیا سی۔ ”پ لکھدا اے: ”[یہودیوں] نے اوس نہیں مارا، نہ ہی اناں نے اُونوں مصلوب کیتا، لیکن اناں نے سوچا کہ اوناں نے اید ا کیتا۔“ مسلم رواج دے مطابق یہودیاں نے اوس آدمی نوں مصلوب کیتا جیز ایسوع نوں مشابہت رکھدا سی، شاید یہوداہ نوں۔ یسوع خود بے ضرر براہ راست آسمان اوتے چلکا گیا سی (دیکھیے سورۃ 3، ”عمران“ آیت 55، تے سورۃ 4 ”عورت“ آیات 156-158)۔ ایس دا بلاشبہ اے مطلب سی کہ، اسلام یسوع دے مُردیاں وچوں جی اٹھن توں انکاری اے۔ ایس انکار توں محمد یسوع دی صلیب تے جی اٹھن دی مسیحی تعلیم اوتے حملہ کردا اے، دونواں تے جیزے اوس

دے قائم مقام مخلصی دین لئی ضروری نہیں۔ سورۃ 5م ”دسترخوان“ آیت 103 وچ محمد سکھندا اے کہ اللہ قر بانیاں دا تقاضا نہیں کردا (سورۃ 6 ”پالتو جانور“ آیت 164 نوں وی دیکھیے)، جس دا مطلب اے، اس الجھاؤ دے نال، نئے عہد نامے دی تعلیم دے برعکس جیڑا یسوع دے خون بہانے نال الگ اے جتھے گناہ دی معافی نہیں اے (عبرانیوں 9:22)، اے کہ اوس نے یسوع دی قر بانی والی موت دا تقاضا نہیں کیتا۔ محمد دا مطابق، خدا بنی نوع انسان نال جس چیز دا تقاضا کردا اے، او اوس دی مرضی دی مکمل اطاعت یا فرمانبرداری اے۔ لفظ ”اسلام“ دا مطلب ”اطاعت کرنا“ اے، تے ”مسلم“ دا مطلب، ”اوجڈ اللہ دی مرضی کے لیے“ اطاعت اختیار کردا اے۔ لیکن اہیہ انسان نوں نا اُمید حالت وچ چھڈ دی اے، کیونکہ انسان ناقابل بیان طور تے پیدا اشی گناہ دے قانونی قصور دے نال گناہگار اے (جس نال مسلمان انکاری اس)، ایسی اطاعت نال بے صلاحیت، تے انوں بچان دے قابل نہیں اے۔ تے ساری انسانیت، اپنے اصل گناہ دی وجہ نال، خدا دے سامنے اپنے اصلی اخلاقی قصور نوں برداشت کر دے نہیں۔ خدا نوں خوش کرن لئی اوس دے اخلاقی بگاڑنا اس۔ قابلیت دے انجام دی وجہ نال، سارے انسان سزا دے مستحق نہیں، کیونکہ او ناں دا گناہ نا صرف اخلاقی طور تے غلط اے، بلکہ خدا دے قانون دی بے حرمتی وی اے، تے ایسے لی، نا پسندیدہ، مکروہ، بد شکل، نفرت انگیز، تے غلیظ، ہون کہ وجہ نال، اہیہ خدا دی کاملیت دی تردید وی کردا اے، انج نہیں ہوسکدا لیکن اوس دی ناراضا مندی تے قہر دے نال ملدا اے، کلام دی مضبوط تر سمجھ وچ قابل ملامت اے کیونکہ اہیہ خوفناک حد تک خدا نوں رسوا کرنا اے۔ خدا یقیناً پاک غضب دے نال رد عمل کردا اے۔ ورنہ او نہیں کرسکدا۔ تے ابھتے ہم روبرو آندے نہیں، جندا یوحنا مورے بیان کردا اے،

۔۔۔ الہی دے نال ”نہیں ہوسکدا“ جہڈ الہی کمزوری دا نہیں بلکہ ہمیشہ توں قوت دا حکم دیندا اے، سرزنش دا نہیں بلکہ بے قیاس جلال دا فرمان دیندا اے۔ او اپنے آپ توں انکار نہیں کرسکدا۔ ایسے لی خوشدل ہوندے ہووے، جہڈ اوس دی اپنی پاکیزگی دے تردید اے اہیہ اوس دا اپنا انکار ہوگا۔ لہذا گناہ دے خلاف اہیہ قہر اوس دی پاکیزگی لی لازم و ملزوم اے۔ تے اہیہ محض انج کہندا اے کہ خدا دا انصاف تقاضا کردا اے کہ گناہ اپنا معاوضہ پاوے۔ سوال اہیہ نہیں کہ، ”کنج خدا، او ہوندے ہوئے جہڈ او ہے، انساناں نوں جہنم وچ بھیج سکدا اے؟ سوال اہیہ اے کہ، ”کنج خدا، او ہوندے ہوئے جہڈ او اے، انہیں جہنم توں بچاسکدا اے؟“

اگر لوگ قانونی طور تے قصور تے اخلاقی طور تے غلیظ نہیں اس جنوں بائبل سکھوندی اے، تو انہیں صلیب دے بچانے والے فوائد توں رکھن دی ضرورت نہیں۔ اگر لوگ اپنے آپ نوں نہ بچاسکے دے قابل ہوندے ہوئے گناہگار نہیں اس جدا کہ بائبل سکھاتی اے، تے فیر انہیں نجات دہندہ دی ضرورت نہیں۔ لیکن جدوں او خدا دے کلام نوں اہیہ سمجھنا شروع کر دے نہیں کہ او درحقیقت کسے گناہگار تے بے یار و مددگار نہیں، جدوں او خدا دے فضل نال اپنے آپ نوں دیکھدے نہیں جنوں خدا انہیں دیکھدا اے کہ او کسے گناہگار تے بگڑے ہوئے نہیں، تے اپنے آپ نوں بچان دے قابل نہیں، تے او اوس دے سامنے قصور وار نہیں، تے اوس صلیب دی طرف بھاگیں گے تے ایس اکیلے نوں جلال دینا شروع کرن تے کسی وی مذہب نال جن دے نال او ناں دا تعلق اے پیچھے ہٹ جان گے جیڑا او ناں کفار دے کام تے مسیح دی قر بانی الی موت توں دور کردا اے۔

مندرجہ بالا معلومات دی روشنی وچ اے ہر اک دے لئی ایہتے تک مسلماناں دے لئی گواہی ہونی چاہدے کہ اسلام، اگر اے جھڑے توں بالترہو کے دکھاسکدا اے کہ اے صلح و سلامتی داندھب اے جینوں کجھ مسلماناں آج واضح طور تے دعویٰ کردے نیں کہ اے وا، الہیاتی طور تے گل کردے ہوئے، بائبل دی مسیحیت دے بیان کردہ دشمن، غلط بیانی کررے نیں یا رد کررے نیں جیدوں ساڈے پاک ایمان دی عظیم تعلیمات نوں بیان کیتا جاندا اے۔

دیکھیے جے ایم۔ روڈویل، قرآن (ہر اک دے لئی کتب خانہ، 1909)، سورۃ 3: 55 تے نوٹس۔

اے مسلم تقلید پسندی اے، پر اے سورۃ 2: 36 وچ ”تا نوں ساریاں نوں تلے کرنا“ دے ترجمہ کیسے ہوئے فعل توں، صیغہ جمع اے، دگنا نہیں، جیرا تین یا اس توں زیادہ دی طرف اشارہ کردا اے تے اس وچ آدم تے حوادی ما زائدہ نسل شامل اے (سورۃ 12: 53 نوں وی دیکھیے جس وچ یوسف دا حوالہ دیتا گیا اے قبول کردے ہوئے کہ اوس دی جان ”برائی دے لئی آمادہ ہوندی اے“ جیڑے انسان دے اندر دے بگاڑ دی صلاح دیتی اے)۔ سیمونیل شاہد نوں دیکھیے، اسلام تے مسیحیت وچ انسان دی زوال پذیر فطرت (کولوراڈو پرنٹنگ: ال نور، 1989)۔

جان مورے، ”پاپ دی فطرت“، جان مورے دی مجمع تحریریں (سپائی واشتہار، 1977)، 81-82۔

اے مسیحیت دی ول اک جنگجو الہیاتی عداوت اے جینوں دُنیا وچ مختلف مقامات تے عیاں کیتا جاندا اے، جیدا کہ مشرق وسطیٰ دے مسلم ممالک وچ، کجھ افریکن قوماں وچ، تے انڈونیشیا وچ، لیکن اسلامی راہنماواں نے مغرب وچ نواں چہرہ اپنان دی کوشش کیتی۔ عبداللہ ال عربی دے مطابق، اسلام دی اے سمت، ”۔۔۔ نئے مذہب تبدیل کرن والاں [مغرب میں] پوشیدہ اے۔ زندگی دے وڈے معاملات چیسے اسلام دا حصہ نیں، اوناں ایمان دے بلاوے توں بہت محتاط طور تے غیر واضح، ترک یا الگ کر دیتا گیا اے۔ قرآن دے کجھ اقتباسات جیڑے نواے منتقل ہون والیاں دی مدد دے لئی اصل عرب دی طرف توں نہیں اوناں دا غلط ترجمہ کیتا گیا اے۔“

تے اسلامی تحریک نے اپنے آپ نوں مغرب وچ مقبول بنان دے لئی تصرف دا استعمال کیتا۔ مثال دے طور تے، اسلامی راہنماواں نے [اسلامی] سزا دے قانون دا ذکر کرن توں اجتناب کیتا۔ اوناں نے موسیٰ تے یسوع تے اپنے ایمان پر زور دیتا۔ اوناں نے یہودیاں تے مسیحیاں نوں ہورا دا فریضہ کہیا، نہ ہی اوناں نے اُنوں سچوئی تے صلیبی جنگ کرن والا کہیا۔“ اوناں نے مسیحی فنون نوں وی استعمال کیتا جیدا کہ جمعہ دی جماعت دی بجائے ”سنڈے سکول“، تے اوناں دی لغت وچ ہون محبت، فضل، نجات، راستباز، تے پاکیزگی ورگے لفظ شامل نیں۔ لیکن اوناں دی ترکیب نوں اوناں معاشرہ توں قبول کیتا جاندا اسی جیدے وچ اوہ رندے سی۔ ایدا او مقامی ریاست، تے قومی سیاسی تے سماجی سرگرمیوں وچ بتلا ہوندے ہوندے کرپشن کردے سی،

تے او ایدا مقامی، ریاست دا رکن ہوندے ہوئے کردے سی، تے اُس تعلیمی کمیٹی دا رکن ہوندے ہوئے جس دا مقصد اوناں دے ایمان دے لئی موزوں تعلیمی پروگرام نوں تبدیل کرنا سی، جیڑا قانون سازی دے اثر توں جماعت دے ارکان دے لئی تحریری شکل وچ سی، تے مغرب وچ اسلام نوں مزید قابل برداشت تے آخر دا سادہ طرح قبول کرن دے لئی اپنے کام دے اختیار دا تجربہ کرن دے لئی عوامی شعبہ نوں چلانا سی۔ لیکن اس بارے کوئی غلطی سرزد نہ کردے ہوئے اسلام مسیحی ایمان دا دشمن اے تے اس صفحہ ہستی توں، اگر جبراً وی کرنا پیا، حتمی تے پورے طور تے جڑ توں اکھاڑ دے ہوئے دیکھنا چاہدا اے۔

انتخاب۔

جیدا کہ اسی ویکھ چکے وا، قرآن مسیحی تعلیم دا غلط بیان کردا اے، تے کسے مذہب دی مخالف کردے ہوئے اوس دے ایمان دے نظام نوں غلط بیان کرنا، میرے خیال وچ، کسے دے اپنے ایمانی نظام وچ بدتر غیر مستقیم تے احتملاً نہ معاملہ بنا دالے۔ اسلام اپنے پروکاروں دی غلط راہنمائی کردا اے جیدوں اے مسیحی تعلیم توں متعلق قرآنی تعلیم دی غلطیاں توں پھیلدا اے۔ اے اظہار (1) کہ محمد، اسلام دا ”نبی“، مسیحی تعلیم توں بے بہرہ سی (2) اے مسیحیت دے بارے اوس دی تعلیمات عموماً جھوٹیاں سن، تے (3) اے کہ اسلامی تعلیم، قرآن دی بنیاد تے غلطیاں توں بھری پئی اے، لہذا اے اک ناقابل بھروسہ مذہب اے۔ قرآن خود اے تسلیم کردا اے کہ اگر اے کیتے کسے غلطیاں دا حامل اے تے فیراے خدا دی طرف توں نہیں آندا (سورۃ 4 ”عورت“، آیت 82)۔ اس دے اپنے معیار توں، مسیحی تعلیم دے بارے اس دی غلطیاں دا مطلب اے وا کہ اے مسلم دعویاں دے سوا خدا دی طرف توں الہام نہیں اے۔

اگر بائبل دی مسیحیت کوئی چیز اے، تے اے اک کفارہ ادا کرن والا مذہب اے۔ اگر اسلام کوئی چیز اے، تے اے اک کفارہ ادا کرن والا مذہب نہیں اے بلکہ اے اک شریعتی یا نجات تے کام کرن والا مذہب اے۔ اسلام لوکاں دے اللہ دی مکمل اطاعت کرن دا تقاضا کردا اے، لیکن انوں نافرمانی دے لئی مسلماناں دی زندگیاں تے خوفناک طریقے نال قانون دی پابندی کرن توں اطاعت دا تقاضا کردا اے۔ لہذا آخرتے اسلام سکھند اے کہ کوئی اپنے نیک اعمال توں جنت نوں حاصل کرن دی کوشش کردا اے (سورۃ 4 ”عورت“ آیت 124)، اے امید کردے ہوئے کہ اچھے کام بُرے کاماں دی نسبت اہمیت وچ ود جان گے تے اے کہ اللہ انوں جنت وچ داخل کر لے گا۔ اہ چیز اسلامی نجات دے طریقہ کار وچ کشش پاند اے اوسادہ طرح اپنے پاپ آلودگی دی پہچان نہیں کردا اوس گناہ دی آلودگی وچ کوتاہیاں نوں منحوس بنا دالے۔ اسلام دُنیا نوں، جس وچ مسلم لوگ شامل نہیں غیر نجات یا ننتہ چھوڑ دالے۔ ایہی وجہ اے کہ میرادل بھاری ہوندا اے جیدو لوک جیدا کہ قیدس کلتے تے جان وا کر لند اسلام دی طرف منتقل ہوندے نیں، تے جیدو میں سیکھدا اوا کہ مسلم تہر ایکب نے اس گل احاطہ کیتا امریکہ۔ وچ کالے قیدی آبادی مذہب تبدیل کرن دے لئی زرخیز اراضی اے۔

میںوں اس بائبل مسیحیت دے لئی اسلامی تعلیمی عداوت نوں نوٹ کرنا چاہدا جیڑ اظاہری طور تے رومن کیتھوئک کلیسیا نوں دق نہیں کردی، جس داروم نے اپنی رومن کیتھوئک تعلیم وچ 1994 وچ اعلان کیتا (پیراگراف 841) کہ مسلمان خدا دے نجات دے پروگرام وچ شامل نہیں کیونکہ انوں نے ”اس خالق گل نوں قبول کیتا۔۔۔ ابراہام دے ایمان نوں تھامے رہن دا اعتراف کیتا، تے اکٹھے [مسیحیوں دے نال]۔۔۔ اک رحیم خدا دی پرستش کیتی [مسلماناں تے مسیحاں نے مشکل نال ”اک رحیم خدا“ دی پرستش کیتی]۔ غصہ مت کرو اسلام دا اللہ پُرانے تے نئے عہد ناماں دا تشلیشی خدا نہیں اے، ناراض ناں ہوو کیونکہ مسلمان سوچدے نیں کہ ساڈی تثلیث خدا توں نبی اے، انسانی یسوع، تے اوس ماں مریم، تے آخری دو جس دی ساڈا فرانہ طور تے خدا دے نال عبادت کردے نیں، ناراض نہ ہوو کیونکہ اوانکاری نیں کہ یسوع مسیح خدا الہی بیٹا اے تے اے کہ او اپنے لوکاں دے پاپاں دے لئی صلیبی موت مرایا تے انوں دی راستبازی دے لئی دوبارہ مردوں وچوں جی اٹھایا، ناراض نہ ہوو کہ مسلمان اس گل تے ایمان رکھدے نیں کہ مسیحی بُت پرست نیں کیونکہ او یسوع دی نماز کردے نیں جینوں اوسادہ طرح انسانی مسیحا تے انسانی نبی دے طور تے قیاس کردے نیں، ناراض نہ ہوو کہ اوس مسیح دی قائم مقام کفارہ دینے والے دے طور تے ضرورت نوں نہیں ویکھدے یا اس معاملے دے لئی کسے قائم مقام کفارہ نوں نہیں ویکھدے۔

روم دی تعلیمات دے مطابق، ساڈی بے یقینی دے علاوہ، مسلمان ہون وی خدا دے ایدادے لوکاں نال میلے نیں تے شاید مسلمان دے طور تے آسمان

توں جان دے نیس، جیڑا اے وی کھدا اے کہ رومن کیتھولک ازم دے مسیحیت توں انحراف کینا سنجیدہ اے۔

کلام مقدس دے مطابق، یسوع نے بیان کیتا کہ صرف او ہی اکیلا خدا تک جان دار استہ اے تے اے کہ اوس دے وسیلے دے بغیر کوئی باپ دے کول نہیں جاسکدا (یوحنا 14:6)۔ پطرس بیان کردا اے: ”تے کسے دو جے دے وسیلے توں نجات نہیں کیونکہ آسمان دے تلے آدمیوں نوں کوئی دوہنا نام نہیں بخشایا گیا جس دے وسیلے نال اسی نجات پاسکیں“ (اعمال 4:12)۔ پولس نے سکھایا کہ بھتے خدا تے انسان، یسوع مسیح جیڑا انسان اے دے درمیان صرف اک ثالث اے

(1 تیمتھیس 2:6)۔ یوحنا نے سکھایا جس دے کول پینا اے اوس دے کول زندگی اے، تے جس دے کول خدا دینا نہیں اوس دے کول زندگی وی نہیں (1 یوحنا 5:12)۔ تے اوناں ساریاں نے سکھایا کہ کسے اک نوں، اگر اوناں نجات یافتہ بناسی، اوناں اپنے باپ تے غور کر دے ہوئے اپنے باپ توں تو بہ کرنی اے یا نجات دے لئی دو جے کام کرنے ہونگے تے لازماً اپنا بھروسہ کھپے یسوع مسیح دے ختم ہوئے کام کر رکھنا اے۔ لہذا میں اوناں دی اکھٹی گواہی وچ شامل ہوا گاتے اپنے سارے پڑھن والیاں توں درخواست کراں گا کہ اوہ ہون ایمان وچ یسوع دی طرف وچ جان تے نجات دے لئی صرف اوسے تے بھروسہ رکھیں جیڑا سچا خدا تے ابدی زندگی اے۔

تے اوجو، خدا دے کرن توں (1 کرنتھیوں 1:30) بچاون جان دے لئی مسیح نوں جانن دے لئی آیا اے اوہ دریافت کرے گا کہ صرف اکیلے اوس وچ حکمت تے علم دے خزانے پوشیدہ نیس (کلیسیوں 2:3)، کیوں کہ الوہیت دی ساری معموری اوس وچ مجسم ہو کہ سکونت کردی اے (کلیسیوں 2:9)، اے کہ صرف مسیح وچ اولہی نجات دہندہ ہون نوں رکھدا اے جننے اوس دے نال محبت رکھی تے خود اوس دے لئی موت دی قربانی دے دتی، تے خدا دے خلاف بوہت سارے گناواں دے لئی سزا دی ادا نیگی کیتی، تے صرف مسیح وچ کوئی اک ابدی زندگی رکھ سکدا یا اے۔

لہذا میں شدت نال اپنے مسلم پر بھائیوں نال درخواست کراں گا کہ او اسلام نوں چھڈ دین، کیوں کہ اے اک جھوٹا مذہب اے جیڑا انیاں نوں صرف ابدی نقصان پہنچا سکدا اے، اتھتھے تک ایس دے اطاعت گزار پیر و کارا نوں، جیڑا اللہ دی خاطر اپنے آپ نوں شید کردا اے، تے ایمان نوں الہی مسیح دے وال موڑے جیڑا اکیلا ایناں نوں بچا سکدا اے۔

میں ریپارٹڈ کلیسیا نوں اے ترغیب دواں گا کہ او اکیسویں صدی وچ بوہت موزوں ذرائع دے اہناں لئی بوہت محتاط منصوبہ تے بوہت زیادہ کوشش کرے۔ میں نے ایہتھے صرف ریپارٹڈ کلیسیا دی نشاندہی کیتی کیونکہ، جیڑا سکاٹ مشاہدہ کردا اے، ”اگر [مسلمان] منتقل ہو جان دے نیس تے اے یقیناً مسیحیت تو ہو یا اے جیڑا ساریاں بتر پرستی توں آزاد اے، عبادت کرن وچ بوہت سادہ، تے زندگی وچ بوہت پُر زور اوس دی نسبت جینوں او با آسانی فتح کر لیندے تے نفرت نال سکھاندے نیس۔“ ”مسلم دُنیا دا مذہب تبدیل کرنا، اسی ایہتھے نیس۔ 1,200,000,000 لوکاں دی گل بات کرن ڈے نیس، ہر انجام پاوے گا، تے بلاشبہ ایسا صرف خدا دی قدرت تے فضل نال ہوے گا، تے ایہی مسیحی مشنریوں دی قربانی تے نذر کرنے تے بڑی لاگت نال ہوگا، کیونکہ اہناں نوں مسلم ممالک وچ گوارا نہیں کیا جائے گا۔ ایہتھے تیکر کہ مسلم ملک وچ محمد یا قرآن دے خلاف ایک لفظ وی بولنا، جداں کہ میں ایس مضمون وچ کر چکیا واں، موت دی سزا اے۔ (کی تینوں یاد اے کہ ایران دے ایت اللہ خمینی نے سلیمان رشدی تے اوس دے ناول، شیطانی آیات؟ دی وجہ نال موت دی سزا دا حکم سنایا

سی۔ مزید براں، آج دے دور وچ اسلام نال مسیحیت وچ منتقل ہونے دا نتیجہ، عاق کرنا، بچوں کو کھونا، قید وچ ڈالا جانا، جلا وطنی، تے ایہتے تیکر کہ موت ہو سکدا اے، کیونکہ اوہناں نے اسلام نوں چھڈا اہناں مرد تے غدار دی نظر نال ویکھیا جاندا اے۔ ایس دے باوجود، بائبل دا مسیح ایہی اے کہ مسلمان آسمان تے جان دی اُمید رکھدے نیں، تے ریفارمڈ کلیسیا مُسلم دُنیا تے ایس دے نال دوسروں نال انجیل دی خوشخبری دین دے احکامات نیچے اے۔ ”اے بچوں! تے میں سوچدا واں کہ میں انج پڑھن والیاں لئی بہت بوڑھا ہو چکیا واں: صرف مسیح تے بھروسہ رکھو] اپنے آپ نوں بچوں توں بچائے رکھو یوحنا 5:21)۔

بلاشبہ، مسلمان ابراہام تے ایمان نوں مسیحائی اُمید دے نال تھامے ہووے نہیں نیں جو براہ راست مسیح تے انجیل دی قسمت وکھائی دینی اے۔ بلکہ، اسلام ”اسمائیل دی حرام یہودیت“ اے (سکاف، تاریخ، iv-184)۔

پیٹر کریفٹ، اک بہتر جان پہچان والا رومن کیتھولک دلائل نال ثابت کرنے والا جو ریفارمڈ کلیسیا نال منتقل ہوا، اپنی کتاب۔ Ecumenical جہاد (انگیشیس پریس، 1996) وچ، جسم سے باہر ہونے دے تجربہ وچ بیان کردا اے کہ بلکہ دعویٰ کردا اے کہ ایس دوران جدوں او کیتھولک سی او محمد نوں آسمان تے ملیا۔ سکاف، تاریخ، iv، 154۔

کتاب تے نظر ثانی

جان ڈبلیو۔ روبن

کی غلط ہو یا؟

برنارڈ لوئیٹس

آکسفورڈ یونیورسٹی پریس، 2002

برنارڈ لوئیٹس، لیسن سٹڈیز امرٹیس دے نزدیک پرنسٹن یونیورسٹی موچ ایک روپوش پروفیسر، اسلام تے قریب مشرق تے اک درجن توں بوتیاں کتاباں دا لکھاری تے باعزت تاریخ نویس اے۔ کی غلط ہو یا؟ اوس دا تازہ ترین کم اے، تے اے ایس سوال دے جواب دی تلاش کردا اے کہ اسلام کیوں نوے دور وچ وڈی کشادگی دے نال ناگہانی طور تے گلے وچ پھندا ڈالے ہوئے اے۔ ڈاکٹر لوئیٹس لکھدا اے:

کی غلط ہو یا؟ اسلامی دُنیا وچ بوہت عرصہ توں لوکی۔۔۔ ایس سوال نوں پوچھ رہے سی۔۔۔ بنیادی طور تے مغرب دے نال اہناں دی لڑائی دے باعث اُکساندے ہوئے۔۔۔ کئی صدیاں توں اسلام دی دُنیا انسانی تہذیب تے امتیازی کامیابی دا پہلا دستہ سی۔ مسلماناں دے اپنے ادراک وچ، اسلام بذات خود تہذیب دے نال بے غرض سی۔۔۔ [1] قرون واسطی دے طور تے یورپین تاریخ وچ تجویز کرد ہ صدیاں توں، اسلامی دعویٰ و احییت دے بغیر نہیں سی۔۔۔ بوہت توں قرون واسطی دے مسلماناں دے لئی، بنیادی طور تے نصاریٰ ممالک دا مطلب، بازنطینی شہنشاہیت سی، جیرا ہولی ہولی چھوٹی تے کمزور ہوندی گئی جدوں تک کہ اوس تے 1453 وچ ترکی فاتح کانسٹنٹن پول توں آخر کار گواچ نہیں گیا۔ یورپ دے بعید علاقے وچ ایہی روشنی نوں ویکھیا گیا سی جیدا کہ افریکہ دے دور دا زدے

علاقے میں، جیسا کہ جہالت تے بے یقینی دی بیرونی تاریکی دے طور تے اتھے سیکھن دے لئی کجھ نہیں سی تے اتھے تک کہ کجھ وی درآمد کرن دے لئی، ماسوائے قیدیاں تے خام مال دے [3-4]

قرون وسطی دے دوران، اسلام نے آرٹس تے سائنس دی تہذیب وچ بوہت پرورش پائی جدوں کہ مغربی یورپ یوریشیائی براعظم دی اک چھوٹی تے غیر اہم ملحقہ چیز سی، اے ملحقہ آبادی غیر مہذب تے بے ربط لوگوں تے مشتمل سی۔ زمین تے اک عظیم سیاسی، فوجی، معاشی، تے مذہبی طاقت دے طور تے، اسلام دی عالمی فتح ناگزیر طور تے دکھائی دیتی سی۔ یورپ دے نال جنگاں وچ جس دے لئی یورپین نے بوہت فیصلہ کن کیطور تے سوچیاں، جیسا کہ 732 وچ شمالی فرانس وچ دورہ کیتا، محمدی وفات دے صرف اک صدی بعد، جنہیں مسلماناں توں بوہت کم عزت ملی۔ بلکہ انہاں نے 13 صدی وچ کیتھولک مجاہدین دی رسوائی دے اخراج وچ پیشگی منعکس کردہ بے رحمی نوں دیکھیا، 1453 وچ کانستانتینوپل دی گرفتاری نوں، تے 17 صدی دے شروع تے بالکان توں وینا دی ولوں اپنے فتح یاب سفروں دیکھیا۔

کیا اے انہاں دے لئی پہلے توں چنگا یا بڑا خیال قائم کردا نہیں سی (اک نقطہ تے انہاں دی فوجاں چاراں براعظموں تے اک وقت کام کر رہیاں سی)، مسلماناں نے تقریباً سارے یورپ توں فتح کر لیا سی بالکل جیسا کہ انہاں نے افریکہ وچ ممالک نصاریٰ تے قریب مشرق توں فتح کیتا سی۔ لیکن خدا دی عاقبت اندیشی وچ (لوئیس ایسپانچس کہندا) مغرب دے غیر اہم تے پس ماندہ لوک اسلام توں جذب ہون والے نہیں سی، کیونکہ خدا تے لوہر، کیلون، تے ناکس جیسے لوکاں توں انہاں دے بیچ وچوں اٹھ کھڑا کردا سی۔ دنیا دی تہذیب دے مانن والے تے اس دامن کز ہوندے ہوئے، اسلام نے تاریک یورپ وچ تھوڑی جی ترقی دانوٹس لیا جس وچ 16 صدی دی تحریک شامل اے جیو ریفرمیشن دے ناں توں جانی جاندی سی۔

سارے یورپ نوں فتح کرن دے لئی اوناں دی ناکامی قوت یا یورپین دی آزادی دی وجہ توں نہیں سی، بلکہ جیسا کہ لوئیس نشانہ ہی کردا اے کہ، بوہت جے نصاریٰ نے مسلماناں نوں (جیوے اسلام دی تیزی نال ودھن دی وضاحت کردا اے) مغربی یورپ دے رومی پادریوں دی اجازت دے بغیر زیادہ آزادی دی پیشکش کیتی۔ کانستانتینوپل دے آرتھوڈوکس سردار نے اکھلایا، ”ترک دی پگڑی پوپ دے طرف دے برعکس اے،“ تے پاپائے روم دے ظلم توں صدیاں توں مسلم ممالک وچ چلے گئے سی۔ لوئیس دے مقولہ دے نال، ”اے کہ قرون وسطی دی اسلامی دنیا نے نوے خیالات دے مقابلے وچ بوہت محدود آزادی دی پیشکش کیتی ایتھے تک کہ پیشگی جمہوریت دے نال کام کر دے ہوئے پیشکش کیتی، بلکہ اس دے ہم عصروں تے فاتحین نے پہلے دی نسبت وسیع پیمانے تے آزادی دی پیشکش کیتی“ (156)۔ اس تہذیب دے نال آزادی دابا ہی تعلق سمجھن دی اک گنجی اے کہ کیوں اسلام ہزاراں سالوں قبل انسانی تہذیب دے نقطہ عروج تے سی، لیکن آج نہیں اے۔ پانچ ہزار سال پہلاں، کجھ تبدیلی رونما ہوئی، اسلام نہیں، بلکہ مغرب۔ لوئیس لکھدا اے:

[اے] مغربی ترقی دی بنیادی وجہ چرچ تے ریاست توں علیحدگی اے۔۔۔ اے خیال کہ مذہب تے سیاسی اختیار، چرچ تے ریاست مختلف نہیں، تے اے الگ ہو سکدے نہیں یا ہونا چاہدا، اک مستحکم سمجھ اے۔ اس دا ابتدا شاید مسیح دی تعلیمات دی کھوج لگانا سی۔۔۔ ابتدائی

کلیسیادی برداشت کردہ ایڈارسانیوں نے اے واضح کردیتا کہ اناں دونوں دے درمیان علیحدگی ممکن سی، بعد ازاں مسیحیوں تے عائد کردہ ایڈارسانیوں نے بوہت جے مسیحاں نوں اس طرف آمادہ کیتا کہ ایڈادی علیحدگی ضروری سی [96]۔ بد قسمتی نال لوئیس، اس نظریہ نوں قائم نہیں کردا۔ اس دے باوجود، او بوہت جی تشریحات دیند اے کہ کیسے 16 صدی وچ مسیحیت فیر توں شاداب ہوئی، تے سیکھن وچ نشوونما پائی جس نے راہ تیار کیتی، تے اے مغرب وچ تبدیل شدہ ریفرمیشن (اصلاح) دا نتیجہ سی۔ بگڑے ہوئے نصاری دے خلاف، جیڑا تہذیب دے پر پہلو وچ حد توں زیادہ عریاں ہو گے، جس توں 16 صدی وچ مغربی یورپ وچ بائبل مسیحیت دے اچانک دوبارہ ظاہر ہون توں اسلام وافتیاب عالمی سفر اپنی خدمت گزار آزادی دی برکات، سرمایہ داری، ٹیکنالوجی تے اقبال مندی دے نال تھم گیا۔ شامل بنیادی اصول دے لئی مٹی 6:25-34 نوں دیکھیے۔